

ივერია

გაზეთი		ლირი	
თვე	მ. მ.	თვე	მ. მ.
12	10	6	6
11	9	5	5
10	8	4	4
9	8	3	3
8	7	2	2
7	6	1	1

ცალკე ნომერი ერთი შუკრა.

გაზეთის დასაგეგმად და გრძელვადიანად დასაქმდებულნი მკითხველნი: თუ გინდათ, რა დასაქმებად დასაქმდებით, გთხოვთ, წიგნი, რომელიც დასაქმების საკითხს ეხება, გთხოვთ, წიგნი, რომელიც დასაქმების საკითხს ეხება, გთხოვთ, წიგნი, რომელიც დასაქმების საკითხს ეხება.

1877—1887 წელიწადი

საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

1877—1887 წელიწადი

ქართულ დრამატულ სასოციალისტურ ჯგუფების გამოცემა

აუწყებს, რომ თვის მომავალ სეზონისათვის ღრამატულ დასში შემოესალა მსურს, მამართლის საზოგადოების მიერ, მან დასი სულხანაშვილის, წყნისთეთის 20-მდე, კურობაში, რეჟისორის ქუჩაზე, სასოციალისტურ ჯგუფის მიერ, 10-ე, დღით (დღისასწავლების გარდა) 10 საათ, 12-მდე. (3—2)

ქართლის ღრამატულის საზოგადოების მმართველობის საზოგადოების წევრებს მოპირდასმენენ საზოგადოების წევრებს, რომლებსაც დასაქმების საკითხი ეხება, დასაქმების საკითხი ეხება, დასაქმების საკითხი ეხება.

ტფილისი, 15 სექტემბერი

ერთს წარსულს წერილი, რომელსაც ჩვენს ინტელიგენციის შესახებ ვსაუბრობთ, გავრით ვსთქვით, რომ ქართული ოჯახი ისეთი არაფერს არ აძლევს მოზარდს თაობას, რაზედაც შესაძლოა გავსაზრდოთ, რაზედაც შესაძლოა გავსაზრდოთ, რაზედაც შესაძლოა გავსაზრდოთ.

ფეოდალი

ბარათულ მალაქალ-მოკლელათა ზუსტად.

რამდენიმე წლის წინ, როდესაც დღი ლაპარაკი იყო—ნოტებზე გადავიდა ქართული გეოლოგია და სიამოვნებით, ის აზრი გამოთქვით, რომ სანადირის ნოტებზე გადასვლა შეუძლებელია, სანადირის ეს ძელი საქმე დაიწყებულა და ნამდვილ გზას დაადგინა, უპირველესად საქორაო, ვამბობდით, გეოლოგია ანუ მომლოცვეთა გუნდი შესდგეს, რომ ჯერ თითო გეოლოგი და სიმონია პრაქტიკულად მოეწყოს და შემდეგ ნოტებზე გადასვლა ღონისძიება ჰქონდეთ ქართულის მოტივების კარგად შესწავლას და კარგად გადარღვას თესაო. ამ აზრს ახლაც, გვანებ, ადგილი აქვს და გესურს მას უტყუარდეს მიეტყოს.

დღეს, მალაქა ღმერთს, ქართულის გეოლოგია, ანუ სიმონების შესწავლის საქმე იმდენზე მეტად, რომ ცოტად თვისე იჩენს. ნოტებზე გადასვლა დაიწყეს ტფილისში და ქუთაისშიც (პალიტიკო-იურიდიკა და ქარბეჭდვა); დაიბნედა ბენაშვილის ქართულის მხედის რევილი, და სხვა, ამ ნოტების ღონისძიების გარეშე—თუ რამ-

თხვედებთან. ეხლა-კი მიგუბრუნდებით იმ სვანს და ვთხოვთ მითხვად ჩაჭვიქრდეს და განსაზღვროს, რამდენად სამართლიანია ჩვენი აზრი.

ჩაუკვირდით ჩვენს შინაურს უფა-ცხოვრებას, ჩვენებურ ოჯახის მდგომარეობასა და ვითარებას, უფრო ათხვეთ იმასა, რასაც ვსაუბრობთ იმის, ვისაც სამუდამად ჰქონიათ დაჭვიქრდებინა ჩვენს ოჯახს, დაუკვირდით ჩვენს მოზარდს თაობას და, იმედი, აღიარებთ, რომ ჩვენის ცხოვრების წესი, რომელიც უმთავრესი მიზეზი იქნა ჩვენი ოჯახის მდგომარეობის.

ეხლა იგივე ოჯახი თითქმის სრულად უძღვრი გამოადგა, ჩაუნერგოს რომელიმე კეთილი ინსტიტუტი, გრძობა და აზრი მოზარდს თაობას. თანამედროვე კეთილი ოჯახი მოკლებულია გრძობა-გრძობის განხილვას, თავის შეილება უფრო ისეთი არაფერს არ უნერგავს, რაზედაც შესაძლოა გავსაზრდოთ, რაზედაც შესაძლოა გავსაზრდოთ, რაზედაც შესაძლოა გავსაზრდოთ.

დენად ნამდვილია არის ვაშლი-ღვინე ქართული ხმები, —ჯერ მომავალ დროს საქმე, რამდენად უმთავრესი შრომა ტფილისში ბნ იანაოვის და ქუთაისში ბნ ქარიშხის დაბეჭდილი არ არის. ამის გამო ნოტებზე გადასვლა ჯერ-ჯერობით არსებობს ელის, დაბეჭდვას და საქმეებზე გადასვლას.

უმეტესად თავი იჩინეს გეოლოგი-მოლოცვეთა გუნდებმა (ბორაობა) და ამიტომ მას დაეკვირდით. ამ რამდენიმე წლის წინა დღეებში ბნ იე. როსტომაშვილის მეცადინეობით და თაოსნობით პირველ დაწყებით სკოლის ყმაწვილთა ქალთა გუნდმა გალობა დაიწყო ეკლესიაში. ამ გუნდად სხვა-და-სხვა სიღვიძლი ამბები მოდი, რომ აღგებლობის მიუღწევლობა ანუ მასწავლებელთა თაოსნობით სკოლის ყმაწვილთა გუნდნი ეკლესიაში გალობენ და ვერცხვ სერო სოფლურ სიმღერებს მღერობენ. ამასთანავე გალობა გეგმის ნადა-ხან ტფილისის ეკლესიაში აქაურ თავად-აზნაურთა სასწავლებლის მოწვევით.

სოფლებსა და ქალაქებს შორის სოფლებში საეკლესიო გალობის და სერო სიმღერების შესწავლის გავრცელება უსურველია საქორბება. გალობა და სიმღერა აღმართის სულიერი მოთხოვნილება, სადაცა-

დევს მათ არავითარს კულტურულ საბირველს. ასე ვგინათ, რომ არ ასწავლის მათ საჭირო ელემენტარულ ზნე-ჩვეულებათა, მაგალითად, სიწმინდეს, სიმტკიცეს, პირადადის პატივისცემას, კაცთმოყვარებას და სხვათა. შესაძლოა გვიხსენებდნენ, რომ ამავის ჩანერგვა ადამიანის გულში სკოლის საქმეა, მაგრამ საქმე ის არის, რომ ყოველისავე კეთილი საბირველი თვით ოჯახმა უნდა მისცეს თავის შვილებს და სკოლა-კი უნდა დაამთავროს ოჯახის მოვალეობა, კიდევ უფრო უნდა განავითაროს მოზარდ თაობის გრძობა-გრძობა, —ერთის სიტყვით, სკოლა იქნება იწყებს თავის საქმეს, სადაც ოჯახი ათავებს თავისს. ზემოთ მოხსენებულიდან ცხადია მითხვედისათვის, რომ იმ გვარი ოჯახნი, როგორც ჩვენებური თანამედროვე ოჯახნი, ვერ აღზრდის დროთა-ვითარების შესაფერის ყმაწვილ-კაცობას, და ამ გარემოებასაც უნდა მივყუროთ მრავალი ნაკლები ოჯახის ჩვენის ცხოვრებისა... ჩვენი ყმაწვილ-კაცობა ვერ არის აღჭურვილი იმ გვარ თვისებათა, რომელიც საჭირონი და სასარგებლონი აიან საზოგადო სარბიელზე კეთილად და ნაყოფიერად მოაგვარებს.

ყოველივე კვლავსათვის თვალსაჩინო უნდა იქნას, რამდენად უკლებლიან ვხედავთ ჩვენს აზრის და-

მამტივებელ საბუთებს. დიად, სწორად არა-სანატრელ სურათს წარმოადგენს ჩვენებური საზოგადოების, რომელსაც ესტროობა შესაფერის წამლობა, თუ მართლა გვსურს, რომ ჩვენს მოზარდს თაობას უკეთესი მერმისი დაგვუზვიდროთ, თუ ვგინდა, რომ ჩვენს მოზარდს ყმაწვილ-კაცობას გრძობა-გრძობა და ადამიანური ინსტიტუტის გატანას და გაუძლიერდეს.

ასალი ამბავი

ლეს ჩვენ მივიღეთ საყმაწვილო წიგნი, „ქრისტეორო კოლუმბი“, შედგენილი თავად რაფელ ერისთავის მიერ. წიგნის ფასი ერთი შუკრა.

ტფილისის ქუჩებზე, სადმე მივარდით აღვიღებთ, ბევრად წაწყობილ დახოკოლ ძაღლებსა და კუწების მძობისა. ამ სისამაღლებზე იღებენ ხოლმე ხმას, მაგრამ ღიღს სამღვათად არაინ აცხადებს, რადგან იქ არ არის ვაცხოველებული მისე-ლა-მოსელა. ხოლო ისეთ ქუჩებზე, როგორც არის კირონი ქუჩა, სადა მხედება ათის ფეხი, სადაც რამდენიმე პოლიციელი არის დანიშნული, სწორედ საკვირველი უყურებლობა, აი დღესაც სწორად „ყოყოყოს“ საზოგადო მშენობის გვერ-

ზე გლია ერთი უშველებელ სიღიღის ძაღლის მძობი და წამლებიკი არაინს ჩანს.

ლდახანის ქუჩა ძალიან გაუფუჭებულია, ღიღის წვიმების დროს წყალმა ძირი გამოუთხარა ამ ქუჩის და თითქმის ნახევარი ქუჩაც ჩაქცა ღდახანის ხეში. ქუჩა ისეა დღეწერობებული ეხლა, რომ სიარული ძალიან განულებულია. ამ ყმადაც ამ ქუჩას ძირი აქვს გამოთხარული. ზემოთ მინდ კიდევ ქუჩაზე წყალსა და ნარეცხს აქცევენ. საშიშია, რომ კიდევ არ ჩაინგრეს მიწა და უბელურება არა დატრიალდეს-რა.

ქალაქის ერთს უბანში 14 სექტემბერს, როცა პირველი დღეწერობა სიღდა წყლისა, წყლის მილი დღით დატყუროს იყო 7 საათსა და 1/2-ზედ, როცა შეიღდამე უნდა დაწყობილიყო წყლის სიღდა. დღე-ღამე ხალხი, თოუსებრივად მიტოვებული დღენდ მიღის გაჩემბო და უცდიდნენ ყრავუსს.

ჩვენ შევიტყუეთ, რომ არტისტო ქართლის ღრამატულის დასისა, ბანი დღეწერობის მილი, ბაქოს რუსულს დასში შესულა და მთელს ზამთარს იქ დარჩებოა.

ხარუფისკენ, ძველ დამოქრის გვერდზე, წყლებს წმენდის ქარხანა, რომელიც ეკუთვნოდა გერმანელს მიხელს და რომელიც დღეს ეკუთვნის

გიო საგანის ისე, როგორც თვით წიგნი, წერა-კითხვა და სხე. ამიტომ თან-თან ჩვენს სკოლებში, საცა-კი გრძობა-განხილი, გონიერი მასწავლებელი და ბუნებით ყურთა ბნ არ აჯლია, უშველად ამ საქმეს გულიანად ხელი უნდა მოჰკიან. დღი ზედ-მოქმედება სიმღერის და გალობის ზრდის და ავეითომობების არამე თუ მარტო თვით მოსწავლესა, არამედ მის მშენებლაც; არ შეიძლება დღეწერობა, მაგალითად, რამდენად საფიქრობად, რომელსაც რამდენიმე სოფლის საყდარში სკოლის გუნდი გალობს, სოფლის ხალხი რა გრძობა-გრძობის იმხენს და ამის შემდეგ რა სიყვარულს უჩენს სკოლას. ამ ამბების გავრცელების შემდეგ სწუხარ, რატომ ჩვენ სოფლებსა და ქალაქების ყოველ სასწავლებელში მასწავლებელი ყურთა-გუნდის არ აქცევდეს ამ საფასო. მაგრამ, მალე იქნება თუ ვიან, უკუე-ვლად ყველან მიხედვიან და გალობა-სიმღერა გავრცელდეს სოფლის სკოლებში ბუნებრივ ამას ითხოვს, მეტიერებაც და თვით ხალხის ცხოვრებაც.

თუ დაუკვირდებთ, შეინიშნავთ, რომ საქმე ცოტა სხვა მდგომარეობაშია სასწავლებელთა გარეშე. ჩვენში დღეს ერთად-ერთი საკუთარი სერო მომლოცვეთა გუნდია ბნ აღნიშნული. ამ გუნდის გამოჩენის პირ-

ველად ღიღის აღტაცებით მივება ჩვენი საზოგადოება, ეს გუნდი (ბორა) არ ემუხავება, რასაკვირველია, სკოლის მოსწავლეს ყმაწვილთა გუნდს, რადგანადა საზოგადოდ სკოლის მოწვევად დასწავლებით და სპეციალურად მიერ-გალობის მოსაქმედებერ შეიქმნებოდა. ბნ აღნიშნულის გუნდს განსაკუთრებით შნიშნებლობა აქვს, რადგანაც მას ამოუჩივია ერთად-ერთი საგანი—ქართული სერო სიმღერა, რომელიც უნდა შეიქონიოს და ხელოვნურად შეისწავლოს და გადმოეცენ. ჩვენის ფქით, ეს უნდა იყოს უმთავრესი საგანი ამ გუნდისა.

გუნდის შედგენა სწორად რომ მიხედვიან აზრია ბნ აღნიშნულის; ეს საგანი ძირაფის საგანი იმდენად, რამდენად საზოგადოდ ძირაფის დღეწერობა რომელსაც ერის განსაკუთრებული გალობა-სიმღერის შესწავლა, გაცნობა, შემუშავება და შეკრება ამ ერის სხვა-და-სხვა მოტივებისა. ჩვენთვის საკუთარ საყდარში და სასურველია ამ განზარბების წარმატება, რადგანაც იგი ერის საკუთარ ბუნების გამოჩენიან და სულის ნაწარმოებია. ქართულ გალობა-სიმღერის საქმის წარმატება ძირაფისა, ჯერ როგორადც საზოგადოდ ხელოვნების საგანი და მერე როგორც საზოგადოებრივ აღმზრდელობითა. საერთო მხედის გალობა-სიმღერის მნი-

შენლობა ყველან, ყველა ხალხებში ცნობილია და მნიშვნელობის განმატებლად მრავალი ტრადიციები დაწყობილი.

ჩვენ ამ წერილში განზარბავ გვაქვს განსაკუთრებით ყურადღება მივაქციოთ ბატონ აღნიშნულის გუნდსა და იმას, თუ რა მნიშვნელობა აქვს მის დაფუძნებას.

დღევანდლად საქართველოს ყველა კუთხეში, სოფლებსა თუ დასახლებებში (ქალაქებზე უცხოებზე) მოიხმება ადგილობრივი კი მომლოცველი; თვითიველ მხარეს, მაგალითად, კახეთს, ქართლს, გურიას, სამეგრელოსა და სხვა კუთხეებში, რამდენიმე მომლოცველი შეიქმნება ღონისძიება, განმატება მშენიერი სიმღერა ანუ გალობა. ეს გალობა-სიმღერა, ეს მოტივები მარტო იქ კუთხეში იცან და სხვაგან-კი არა. მაგალითად, კახეთის სიმღერის გურიაში ათისში ერთი გერგალობა და ამ გერაფედ გერაფედ გალობა-სიმღერის—კახეთში, ამ სხვა-და-სხვა კუთხის სიმღერა-გალობათა შესწავლას რაკი მოახერხებს გუნდი, ვთქვით, ტფილისში, რაკი შეიქმნება სხვა-და-სხვა კილის ქართულის მოტივების, ეს ცოდნა მოიფინება ყველან საქართველოში და ამით განმდიდრდება, შეიცვლება, მრავალფეროვანი შეიქმნება წინად ღრამი და ერთ-ერთიანი მოტივი რომელიცამე

როსს, რომ ახდენდა... 200 კაცით განუდგა...

იზრდებოდა. სიტყვა თვისი მან...

სტრასბურში. ნამდვილად ამბობენ...

ლონდონი ფერმოსა, კორკის საგრაფოში...

Table with 4 columns: Name, Birth, Death, Burial. Includes names like სტრასბურში, ჭაბუკიანი, მანათიანი.

მშენ. როგორც ისმის ერცკერცოვკის...

აბაქანდარო სტრასბურში...

მინასტონი. ვაანთავის უფელს თუ არა...

16 დღე თათბარითა. დიდის ქალაქი...

17 დღე სუთმობათა. დიდის ქალაქი...

18 დღე შარასტეგია. წმ. ბიძანისი...

19 დღე შარასტეგია. წმ. მიქაელისი...

ჭურჭლის მზე ამოდის 5-49, ჩადის 5-39...

Table with 2 columns: Name, Amount. Includes names like ბათუმში, სტრასბურში.

ბათუმში დიდის მიდის შარასტეგია...

ბათუმში დიდის მიდის შარასტეგია...

ბათუმში დიდის მიდის შარასტეგია...

ბათუმში დიდის მიდის შარასტეგია...

საყოველთაოდ ახადებს, რომ მეთუ...

გერტრუდი. დიდის მიდის შარასტეგია...

ფოთის სურთითრო ნდობის სასოგადების...

საზოგადოება ტერიტორიის ფულის...

საყოველთაოდ ახადებს, რომ მეთუ...

ტურქულში რამდენიმე ევრო და ევრო...

2) წყლის წლები 1 იანვარამდე...

წელი ევროებით ექმნება წლებული...

წყლის მომტანს (თულუხებს და მებოქცებს)...

რამდენი ევროა ჩავა თულუხში...

გირის სასულდო სასაქონლო საზარ...

გორას სასულიერო სასწავლებლის...

საზოგადოება ტერიტორიის ფულის...

საყოველთაოდ ახადებს, რომ მეთუ...

საყოველთაოდ ახადებს, რომ მეთუ...